

Prob. I. Certum est, quod ipsi Jeroboamo per Abiam prophetam prædictum sit, totam ejus domum extinguendam, III Reg. XIV. Quod autem prophetia impleta sit, narratur ibidem, cap. XV, 29, nulla facta mentione de punitione Jeroboami, quam proinde hic suppleri oportuit, ut saltem alibi tanto peccato poena divinitus inflictæ nosceretur; adeoque percussus est hic Jeroboam, et post languorem, quem omnes scire poterant a Deo inflictum, mortuus est.

Prob. II. De Jeroboam hic immediate fit sermo, atque post ejus mortem narratam statim progreditur Scriptura ad confortatum regnum Abiæ. Deinde dicitur quot sibi sumpserit uxores, quot procreaverit filios, etc., et sequenti versu fit mentio de ejus morte et sepultura. Atqui non apparet verisimile, Scripturam bis in eodem libro suppletivo narrare mortem ejusdem, et interim omittere mortem alicujus impiissimi, quæ alibi descripta non est; ergo agitur hic de Jeroboam percusso, non de Abia, maxime cum post narratam hic mortem, confortatum dicatur regnum Abiæ.

Prob. III. Præcipua causa, cur a Deo percussus diceretur Abia, esset, 1. quod immolaret, vel filios Juda immolare permetteret in excelsis; 2. quod templum cum ara et vitulo non destruxisset, quando intercepti Bethel. Atqui prima causa non videtur sufficiens juxta ordinarium in Deo puniendi modum: secunda autem falso nititur supposito; ergo, etc.

Prob. prima pars minoris: Plures reges immolaverunt, vel filios Juda immolare permiserunt in excelsis, et laudantur, seclusa hac immolatione: quæ quamvis post ædificatum templum esset illicita, tamen in excelsis vero Deo dicatis, cultui divino directe non repugnabat: unde nec adorantes in eis percussi leguntur. Et licet etiam ad idola deflexerit Abia; non tam cultu proprio et personali hoc fecit, quam alieno et permissivo: sciebat enim matrem suam, et alios idola colere, nec, ut debebat, impediēbat. Sed rursus juxta ordinarium in Deo procedendi modum, causa non videtur sufficiens eum visibiliter puniendi: cum nec ipsos idololatras in Juda sic punierit.

Secundam partem falso niti supposito, demonstrat Abulensis, ex eo quod communiter plures ejusdem nominis civitates in Scriptura legantur. Sic Josue XV in sola tribu Juda triplex legitur Asor, etc. Unde quamvis Abia cepit Bethel, non sequitur quod illa fuerit, in qua adorabatur vitulus. Nam si hanc Bethel cepisset, saltem Asa, qui totam terram Juda et Benjamin purgavit ab idololatria, et alii reges piissimi, ut Ezechias, illud altare non reliquissent in urbe sibi subjecta, usque ad Josiam regem.

Obj. I. Lib. III Reg., cap. XV, graviter culpatur Abia, quia ambulavit in viis patris sui Roboam; ergo propter illa peccata dicitur hic percussus a Domino.

R. neg. conseq.: quia peccata, de quibus culpatur, communia erant aliis regibus Juda, immolantibus in excelsis, et cultum Dei derelinquentibus. Proinde cura non magis reus fuerit quam Roboam, nulla est ratio suspicandi eum specialiter a Deo esse punitum,

maxime cum tunc nulla mentio fieret de pessimo exitu impiissimi Jeroboam ad cujus impietatem Abia certe non pervenit.

Obj. II. Jeroboam post Abiam vixit plus quam annum integrum; ergo non videtur hic agi de Jeroboam, sed de percusso Abia.

R. neg. conseq.: quia liber hic non agit de regibus Israel, nisi quatenus necesse est ad sciendum acta regum Juda. Cum igitur necessario hic mentio facienda esset de facto Jeroboami, nempe de bello isto in quo tam turpiter cæsus est a viris Juda, illudque contigisset ultimis annis vitæ Jeroboam: anticipative scribitur hic mors ejus, quæ aliquo post tempore accidit.

Obj. III. Abia tantum regnavit tribus annis; ergo videtur speciale aliquid hic intervenisse, cum reges alii longiori tempore viverent, nisi vel in bello occiderentur, vel divinitus punirentur.

Responderi potest, quod hic intervenerit aliqualis ætas Abiæ, antequam patrum solium occuparet. Colligitur hoc ex ætate patris ejus, qui cap. XII erat 41 annorum, cum regnare cœpisset, et 17 annis regnavit. Unde non improbabiler dici potest, quod Roboam in juventute sua genuerit Abiam, de quo cap. XI dicitur, quod esset sapientior et potentior super omnes filios ejus. Deinde dum mortuus est Abia, reliquit filium Asa, capacem prudentissime regnandi; adeoque aliqualem ætatem attigerat Abia, quando cœpit regnare. Præterea occurrunt causæ naturales obviæ, v. g., morbi, ex quibus cujuscumque ætatis et conditionis homines moriuntur.

CAPUT XIV.

Abiæ mortuo succedit filius ejus pius Asa, qui idolorum cultum subvertit, et auxilio divino fretus Zaram regem Æthiopum, adversus viros Juda procedentem cum exercitu mille millium, delet usque ad internecionem.

QUESTIO UNICA. — AN, ET QUÆ EXCELSA DESTRUXERIT ASA.

Resp. et dico: Excelsa idolorum certo destruxit Asa: nam hic 2. de ipso dicitur: *Fecit autem Asa quod bonum et placitum erat in conspectu Dei sui, et subvertit altaria peregrini cultus, et excelsa; 3. et confregit statuas, lucosque succidit: 4. et præcepit Judæ ut quererent Dominum Deum patrum suorum, et faceret legem, et universa mandata: 5. et abstulit de cunctis urbibus Juda aras, et fana...* Atqui nec prima, nec ultima hujus textus verba verificari possunt, si vel unum in Juda reliquit sibi notum excelsum idololatriæ; ergo, etc.

Prob. min. Non possunt verificari prima, quia non fecisset quod bonum et placitum erat in conspectu Dei sui: nam tolerare seu permittere cultum idololatriæ erat a Deo severe prohibitum. Non etiam ultima, quia tunc aras et fana peregrini cultus, de quibus textus loquitur, non abstulisset de cunctis urbibus Juda.

His adde quod etiam III Reg. XV, 41, dicitur: *Et*

fecit Asa rectum ante conspectum Domini, sicut David pater ejus: 12, et abstulit effeminatos de terra, purgavitque UNIVERSAS SORDES IDOLORUM, quæ fecerant patres ejus.

SOLVUNTUR ARGUMENTA. — Obj. I. Asa forte non habuit sufficientem potentiam, ut omnia ista excelsa, altaria, etc., destrueret; ergo licet aliqua reliquisset, hoc non poterat ei imputari: ac consequenter si non omnia destruxisset, adhuc recte diceretur, quod fecisset illud, quod bonum et placitum erat in conspectu Dei sui: ac proinde ex textu supra citato non probatur, quod omnia sibi nota excelsa destruxerit.

R. neg. ant.: quia aggressus est peregrini illius cultus eversionem primis annis regni sui, quibus de eo hic 5. dicitur: *Et regnavit in pace.* Porro potentiores solent esse reges tempore pacis, quam belli; adeoque propter præsumptam illam impotentiam non potuisset excusari.

Præterea in immensum crevit ejus potentia, dum exercitum Zaræ Æthiopis, in quo erant decies centena millia hominum, profligavit; ergo tunc saltem titulo minoris potentia excusari non potuisset. Denique tam potens fuit, ut propriam aggredere matrem, quam ex augusto deposuit imperio, ut dicitur cap. seq., 16: ergo multo minus quemlibet alium reformidare debebat.

Addi potest, potentiam ejus vel ex eo patere, quod cum varias ædificaret civitates, nullum in extruendo impedimentum fuit. *Habuit autem Asa in exercitu suo portantium scuta et hastas de Juda trecenta millia, de Benjamin vero scutiariorum et sagittariorum ducenta octoginta millia, hic 7. et 8.*

Obj. II. De Asa dicitur III Reg. XV, 14: *Excelsa autem non abstulit.* Item cap. seq., 17, de temporibus Asæ scribitur: *Excelsa autem derelicta sunt in Israel.*

R. hæc intelligi de excelsis pertinentibus ad cultum veri Dei, in quibus a veris sacerdotibus offerebantur vera sacrificia, etc., juxta ritum divinitus institutum, sicut factum fuerat in tabernaculo, et jam fiebat in templo. Hæc autem excelsa Asa non abstulit, sed putavit posse permitti ad evitandum majus malum, ne populus assuetus immolare in excelsis, ad idola deflecteret. Cum eo autem optime stat, quod destruxerit omnia excelsa peregrini cultus, sive pertinentia ad cultum idolorum.

Cæterum quod verba objecta intelligi nequeant de excelsis idolorum, derelictis in Israel, patet quia statim subditur: *Cor Asæ erat perfectum* (perfectione scilicet veræ religionis) *cunctis diebus ejus.*

Obj. III. Cap. seq., 8, de Asa dicitur: *Confortatus est, et abstulit idola de omni terra Juda.* Item ibidem, 16, dicitur combussisse simulacrum Priapi, et lucam ejus et antrum destruxisse, etc. Ergo vi textuum in probatione allegatorum non habetur, quod tunc omnia idolorum simulacra, excelsa, et aras destruxerit.

R. disting. conseq. Non habetur, quod omnia etiam ignota destruxerit, vel quæ tunc non exstabant;

concedo: quæ exstabant, vel exstare sciebat; nego conseq. Unde verificantur omnia dicendo, quod Asa initio regni sui, quotquot invenire potuit, excelsa, lucos et idola destruxerit, idola frangendo et comburendo, excelsa idololatriæ devastando per altarium eversionem, portarum, et parietum destructionem, licet non omnia penitus solo æquaverit.

Quia vero hæc fecit in initio regni sui, et non nisi anno decimo quinto ingentem illam de Æthiopiis victoriam reportavit: populus potuit tempore illo intermedio, vel nova erigere, vel diruta restaurare, quæ Asa loco jam objecto iterum legitur abstulisse.

Illud vero quod 16. dicitur de combustione simulacri Priapi, item quod matrem suam deposuerit, etc., intelligi potest per recapitulationem, ita ut matrem suam ab initio regni sui e luco Priapi ejecerit, simulacrum combusserit, etc.; sed tantum cap. XV, 16 narretur, quia nempe præcedentibus versibus plurimum laudatur Asa de zelo, quem semper habuit pro cultu veri Dei, cujus manifestissimum exemplum dederat deponendo matrem, et idolum ejus cum luco succedendo, etc.

Idem etiam forte responderi posset ad ea, quæ objecta sunt ex versu 8, dicendo nimirum, quod non tunc primum idola abstulerit de Juda, sed quod videns se satis potentem, etiam destruxerit omnia idola, quæ erant in urbibus montis Ephraim, quas bellando ceperat, ut dicitur eodem versu 8: et ideo iterum Scriptura memoret ejus zelum, quo primum abstulit idola e tribu Juda et Benjamin.

Obj. IV. Josias rex, IV Reg. XXIII, destruxit non tantum excelsa et idola, a successoribus Asæ et Josaphat fabricata, sed etiam ea, quæ ædificaverat rex Salomon; ergo Asa non destruxit omnia excelsa sibi cognita.

R. neg. conseq.: nam licet excelsa Salomonis non omnino ac funditus everterit, tamen sufficienter eadem abstulit; quia idololatriæ ex eisdem cultum sustulit (quantum opus erat ad tollendum scandalum a Salomone datum) et eadem ex magna parte devastavit; vel, ut aliqui volunt, veri Numinis cultui permisit consecrari. Etenim quod Asa sensu jam dicto ista excelsa destruxerit, liquet ex Scriptura, supra de ipso asserente, quod *aras et fana sustulerit de cunctis urbibus Juda, etc.* Item ex III Reg. XV, 12, ubi dicitur, quod purgaverit UNIVERSAS SORDES IDOLORUM, quas fecerant PATRES EIUS.

CAPUT XV.

Azarias occurrens Asæ e prælio victorioso redeunti de causa obtente victoriae reddidit certiorē, populunque adhortatur, ut fortiter agant, nec manus eorum dissolvantur. Asa propriam matrem cultui Priapi addictam regni honore exiit.

QUESTIO PRIMA. — QUANDONAM IMPLETA SIT PROPHETIA, DE QUÀ HIC 3. ET SEQ.; ET QUALE FUERIT ALTARE QUOD DEDICAVIT ASA.

Vers. 3: *Transibunt multi dies in Israel absque Deo*

vero, et absque sacerdote, doctore et absque lege. Cum non repugnet eandem Scripturam plures habere sensus litterales, variant hic auctorum explicationes. Unde aliqui dicunt, hanc prophetiam impletam fuisse tempore captivitatis babilonicae, dum sine cultu Dei et templo, adeoque et sine functionibus sacerdotibus, etc., fuerunt viri Juda ac Benjamin 70 annis, atque post reditum aedificantes templum interurbati fuerunt, lib. I Esdrae cap. IV et V: tunc enim pugnavit gens contra gentem, etc.

Alii dicunt impletam fuisse post destructionem Ierosolymitanam sub Tito et Vespasiano, quando abrogatis et mortificatis moysaieis sacrificiorum ritibus, dispersi per orbem Judaei, sine lege, sine doctoribus, sine sacrificiis Deo placentibus aberrant, nec ad verum Deum convertentur, nisi sub finem mundi; quando cum Elia impios omnes, et Antichristum detestabuntur, facti strenuissimi defensores fidei catholicae.

Abulensis autem, transmissis caeterorum opinionibus, Quæst. 1 in hoc caput multis probat, et demonstrat prophetiam illam esse impletam sub impiis regibus Juda et Israel, qui captivitatem babilonicam præcesserunt. Etenim decem tribus dereliquerunt legem Dei cum Jeroboam, quando fabricati sunt vituli aurei, et coluerunt illos, deserentes legem Dei, III Reg. XII. Jeroboamum autem in idololatria secuti sunt omnes posteri ejus, omnesque ad unum reges Israel, quos ex regibus Juda imitati sunt Joram, Ochozias, Athalia, Achaz, Manasses, Amon, Joakim et Sedecias, idola pro Deo avito et vero colentes, sacerdotes et prophetas persequentes, occidentes, etc. Tunc etiam, quando in angustia constituti revertebantur ad Dominum Deum Israel, invenierunt eum sibi propitium. Sic Deum invenit poenitens Manasses, item pius Ezechias, Josias et similes. Denique istis temporibus quoque pugnavit gens contra gentem: nam tunc multa bella fuerunt inter Judæos et alias nationes, ut patet infra ex cap. XXI, XXV et XXVIII. Vide plura apud Abulensem.

¶ *Y. 8: Et dedicavit (Asa) altare Domini.* Cum dedicare aliquid Deo proprie sit rem illam Deo ejusque cultui applicare, quæ ante applicata non fuerat: posset putari, altare novum ab Asa aedificatum, forte quia prius pollutum fuerat per idololatriam, aut inhibatum cultum patrum suorum. Sed cum eos ad tantam impietatem transivisse non probetur, et insuper contra legem Domini sit plura tunc temporis altaria conficere, multumque divini cultui addictus esset Asa: verisimilis non est hæc sententia. Nec probabilior est illa, quæ putat, quod Asa hic obtulerit sacrificium in altari quod ante aedificatum templum fuerat in tabernaculo moysaico; quia illud fuerat solemniter dedicatum in deserto, Numer. VII; nullaque fingi potest ratio, cur illo altari tunc uteretur Asa, præcipue cum capere non posset multitudinem victimarum quas obtulit. Unde

Dicendum potius, fuisse idem altare, quod fieri curaverat Salomon, et dedicaverat in atrio sacerdotali: unde hic etiam dicitur positum ante porticum Domini. Asa autem sano sensu dicitur illud dedicasse, quia so-

lemnitatem maximam in eo fieri curavit, offerendo septingentos boves, et septem millia arietum; ita ut, tum ob frequentiam populi, ejusque pietatem, tum ob abundantiam sacrificiorum, quasi de novo dedicari videretur.

QUESTIO II. — QUALIS FUERIT ILLA MAACHA, QUÆ HIC DICITUR MATER ASÆ.

Vers. 16: *Sed et Maacham matrem Asæ regis ex Augusto deposuit imperio.* Lib. III Reg. cap. XV, 15, ita legitur: *Insuper et Maacham matrem suam amovit, ne esset princeps in sacris Priapi et in loco ejus, quem consecraverat.* Juxta Estium hic, *Y. 16, loco regis* aliqui legunt *rex*: et consonat textus hebraeus, ac etiam LXX.

Difficultas autem hic est, quod tam mater Abiæ, quam mater Asæ dicitur Maacha filia Abessalom; nam III Reg. XV, 2, de Abia dicitur: *Nomen matris ejus Maacha filia Abessalom.* Et similiter ibidem, *Y. 10, dicitur de Asa*: ac proinde quælibet eodem, tum patris, tum proprio nomine vocatur. Jam vero tam legi positivæ divinæ Levit. XVIII, quam legi naturali repugnabat, quod filius, scilicet Abia, matrem suam acceperit in uxorem. Unde

Resp. et dico cum Abulensi, vel diversas fuisse mulieres, quæ idem nomen habuerunt, et diversum patrem, etiam ejusdem nominis; prout etiam nunc sæpe fit, ut sint duæ personæ, quæ habent idem nomen proprium, et idem agnomen familiæ, quæ tamen inter se nullam habent cognationem. Vel si mavis, dic quod illæ mulieres ab eodem viro descenderint hoc modo: Maacham uxorem Roboam, matrem Abiæ genuit Abessalom, qui Abessalom neptem habuit ex alia filia quæ neptis etiam vocata est Maacha, et quæ nupsit Abiæ: et sic iste Abessalom fuit pater Maachæ matris Abiæ, et avus Maachæ matris Asæ.

Dicunt aliqui, eandem fuisse feminam, et posterius nominatam dici matrem Asæ, quia fuit ejus avia, nempe mater Abiæ, sicuti David sæpe dicitur pater Asæ, pater Josaphat, Ezechie, etc. Sed ex hac opinione sequitur, quod sacer textus, qui semper exprimit matrem immediatam regum Juda, taceat matrem solius Asæ; quod est contra consuetudinem Scripturæ.

¶ *P. quomodo hic dicatur Y. 17: Attamen cor Asæ erat perfectum cunctis diebus ejus.*

Ratio dubitandi est, quod Asa, ut cap. seq. patebit, gravissime peccaverit foedus ineundo cum rege Syriae, et prophetam, desuper eum increpantem, incarcerando.

Respondent nonnulli, *et cunctis diebus debere intelligi usque ad illud tempus, id est usque ad annum decimum quintum regni ejus.* Sed huic responsioni obstat clara expressio Scripturæ dicentis: *Cunctis diebus ejus*; ac proinde illæ voces generalitatem quandam totius vitæ ejus indicant; licet interim præviæ peccatum aliquod Asæ indicari videatur ante commissa hæc peccata; cum jam ante dictum sit: *Excelsa autem derelicta sunt in Israel*, quæ tamen ipse, etiamsi verò Deo dicata essent, non videtur potuisse relinquere

sine ullo peccato, electa scilicet jam Jerusalem in locum sacrificii perpetuum: et ideo Ecclesiastici XLIX præter Davidem, Ezechiam et Josiam, omnes alii reges Juda peccasse dicuntur, nempe excelsorum usu, vel culpabili tolerantia. Unde

Dicendum potius, quod præcitate, et similibus locis per cor cum Deo perfectum intelligatur cor Deum solum quærens, neglectis, contemptis et destructis idolis, licet forte in aliis deficiat. Unde est hic perfectio quedam partialis, qualis exprimitur Deuter. XVIII, ubi admonitis filiis Israel, ne pythones consulerent, *Y. 15* subjicitur: *Perfectus eris et absque macula cum Domino Deo tuo*: neque enim putandum est, quod juxta istam monitionem essent completam habituri perfectionem, etiamsi ibi prohibita caverent, sed aliqualem tantummodo, qualem hic dicitur habuisse Asa destruendo idola, nec unquam sua vita eadem adorando.

QUESTIO III. — UTRUM ANNO DECIMO QUINTO REGNI ASÆ FACTA SIT ISTA SOLEMNITAS, DE QUÆ HIC *Y. 10.*

Resp. affirmative. Textus enim clare id enuntiat hic *Y. 10, 11 et 12: Cumque venissent in Jerusalem mense tertio, anno decimo quinto regni Asa, immolaverunt Domino in die illa de manibus et præda, quam adduxerant, boves septingentos, et arietes septem millia. Et intravit ex more ad corroborandum fœdus ut quærent Dominum Deum patrum suorum in toto corde, et in tota anima sua.* Atqui nulla est ratio clarum hunc textum contorquendi; ergo, etc.

Obj. I. Solemnitas illa peracta est immediate post bellum æthiopicum; atqui illud contigit anno decimo vel undecimo regni Asæ; ergo solemnitas contigit eodem tempore.

Major videtur certa; quia Azarias propheta e bello æthiopico victorioso redeunt occurrit Asæ, qui ad exhortationem prophetae illico ingressus Jerusalem, dictam solemnitatem celebravit; ut patet hic ex toto textu; ergo.

Minor autem probatur ex cap. præced., *Y. 4, ubi dicitur: Regnavit Asa... in cæcis diebus quævit terra annis decem.* Atqui primum bellum, quod habuit Asa, fuit æthiopicum; ergo, etc.

R. neg. min., et ad probationem distingo subsumptum: Primum bellum famosum, quod habuit Asa, fuit æthiopicum; concedo: primum bellum absolute loquendo; nego subsumptum. Dico ergo ad conciliandum totum textum, quod decem primis annis plenam undequaque pacem habuerit Asa; sed sub annum undecimum inter finitimos populos quedam exorta sunt contentiones, quæ dictam pacem turbant, donec tandem famosum primum bellum Zara Æthiops moverit, sub annum ejus decimum quintum.

Inst. De nullo bello fit mentio, ante æthiopicum; ergo vel nullum fuit ante illud, vel terra quævit usque ad annum Asæ decimum quartum.

R. neg. conseq.: nam nulla fit mentio explicita de isto bello, sive de minoribus istis contentionibus, quia etiamnum solent parvi aestimari, licet interim verum maneat, quod alienius regni pacem turbent.

Hoc autem implicite innuit Scriptura, dum non nisi decem annis terram quævisse asserit, et cladem Æthiopum, cum prædicta solemnitate conjungit.

Obj. II. Postquam Scriptura asserisset cap. præced. quod terra decem annis quævisset, subdit de Asa *Y. 6: Quietus erat, et nulla temporibus ejus bella surrexerunt.* Item *Y. 7* asseritur, quod multas aedificaverit civitates, et nullum in exstruendo impedimentum fuerit; ergo minores illæ contentiones fictæ videntur, et bellum æthiopicum fuit absolute primum.

R. neg. conseq.: quia pleraque saltem eorum, quæ a *Y. 2* usque ad *8* narrantur, decem primis annis gesta sunt: in reliquis autem (si quæ tamen reliqua ibidem narrantur, quæ post decimum annum contigissent) nullum dicitur habuisse impedimentum, quia nullus hostis eum notabiliter impedire valebat, eo quod haberet maximam militum copiam; ut liquet ex *Y. 8*, in quo dicitur: *Habuit autem Asa in exercitu suo portantium scuta et hastas de Juda trecenta millia, de Benjamin vero scutariorum et sagittariorum ducenta octoginta millia, omnes isti viri fortissimi.*

Inst. Ex jam data responsione ad præcedens argumentum videtur sequi, sensum textus supra citati esse quod pax non tantum duraverit decem annis, sed quatuordecim: atqui illa explicatio reddit textum ridiculum; ergo, etc.

R. neg. sequelam majoris; quia, ut supra dictum est, quamvis minores fuerint conflictus, seu potius insultus, sufficientes tamen erant ut propter eos plena pax turbaretur. Alioquin hoc revera fore ridiculum, facile admisero: nam eodem modo dici potuisset, quod pax durasset duobus aut tribus annis; quod sensum redderet plane ridiculum, si usque ad annum decimum quartum fuisset extensa.

Obj. III. Facilius omnia conciliantur dicendo, quod bellum æthiopicum inceperit quidem anno Asæ decimo, sed duraverit usque ad initium anni decimi quinti.

R. Nec hoc posse dici, quia eo ipso quo terram Juda ingressus est Zara, obviam ei processit Asa, moxque inito conflictu, exterruit Deus Æthiopes, qui primo congressu dissipati, ex magna parte corruerunt et fugerunt.

Inst. Post hunc conflictum viri Juda percuesserunt civitates omnes, quæ sunt per circuitum Geraræ; ergo reliquum tempus, usque ad initium anni decimi quinti regni Asæ, diripiendis civitatibus hostilibus facile impendere poterunt.

R. deg. conseq. Cum enim tempore veris solean reges ad bella procedere, et conflictus ille contigerit illico: tempus, quod ab isto conflictu usque ad mensum tertium anni decimi quinti supererat, sufficiebat ad plures etiam subigendas civitates, quæ a terre factis hostibus erant deserta; ut insinuat cap. præced., *Y. 14.*

QUÆSTIO IV. — AN DEBUERIT, VEL POTUERIT ASA OCCIDERE MATREM, ALIOSQUE SUI TEMPORIS IDOLOLATRAS.

Resp. et dico 1. Nec debuit, nec potuit Asa occidere matrem, etiamsi supponatur fuisse idololatrica. Dico etiamsi supponatur, etc., quia non est omnino certum, quod Maacha positivo Priapi cultui, et infamissimæ, in ejus honorem exercitæ, libidini vacaverit; sed forte, non nisi pudendis istis conventiculis tanquam princeps præerat, ut rixas et homicidia, ex probrosa libidine sequi nata, auctoritate sua compesceret.

Probatur resolutio I. Quia licet non occiderit matrem, dicitur tamen, quod cor ejus fuerit perfectum cum Domino cunctis diebus ejus. Atqui si vel semel peccasset circa idololatræ, non fuisset cor ejus perfectum cunctis diebus; ergo matrem suam non debuit occidere, sed tantum eam impedire, ne illis faveret, etc.

Prob. II. Quia contra naturam est, quod quis auctori vitæ suæ vitam eripiat: unde pro nullo crimine licet filio occidere patrem.

Dico 2. Nequidem alios idololatræ occidere debuit Asa.

Prob. I. Quia alias debuisset omnem moraliter populum interficere, cum pene omnes sub Roboam et Abia essent in illud crimen prolapsi. Insuper et omnes civitates Juda cum habitatoribus, cunctisque in eis contentis debuisset excutere et evertere in tumulos sempiternos, ut dicitur Deuter. XIII, v. 16; quod moraliter erat ei impossibile.

Prob. II. Quamvis auxilium aliunde accipere, totamque terram disperdere potuisset, necdum hoc ei, inconsulto Deo, licuisset; tum quia nullam ex duodecim tribubus Deus totaliter deleri voluit, tum quia terram illam dederat filiis Israel in sempiternum; adeoque non videtur voluisse unquam totam terram anathemati subjectam et inhabitabilem. Deinde nihil videtur fecisse Asa, nisi de consilio Azariæ prophætæ.

Cæterum parcendi causa sufficiens erat omnimoda delinquentium multitudo; quod et in nova lege locum obtinet: nam dist. 50, can. 25 *Ut constitueretur*, dicitur: *Verum in hujusmodi causis, ubi per graves dissensionum scissuras non hujus aut illius hominis est periculum, sed populorum strages jacent, detrahendum est aliquid severitati, ut majoribus malis samandis charitas sincera subjaceat.*

Obj. I. Deuter. XIII, 6 et seq., dicitur: *Si tibi voluerit persuadere frater tuus... sive uxor... clam dicens: Eamus et serviamus diis alienis... statim interficies.* Ergo nec propriæ matri idololatricæ potuit parcere Asa.

R. neg. conseq.: quia dicitur ibidem, v. 10: *Quia voluit te abstrahere a Domino Deo tuo.* Jam vero mater Asæ non voluit ei persuadere cultum idololatricum; ergo, etc. Deinde textus ille non loquitur de patre vel matre: adeoque cum lex illa pœnalis fuerit, tanquam odiosa restringenda est ad terminos suos.

Obj. II. Deus generali lege jussit occidi omnes idololatræ; ergo supposito crimine non est ratio ab hac lege eximendi parentes.

R. generalem illam legem esse restringendam ad judicem competentem: jam vero filius respectu parentum non potest in causa capitali esse judex competens.

Inst. Illa ratio potest reddere perplexum judicem filium, cujus pater in legem graviter deliquisset.

Prob. assumptum: Si eum occidat, aut occidendum alteri tradat, naturalem pietatem violabit; si non condemnet, violabit legem generalem, quæ mandat occidi malefactores.

R. neg. assumptum: quia in casu, quo sine gravi incommodo reum parentem non posset absolvere, cedere deberet judicaturæ, ne ex una parte pietatem contaminaret, aut ex altera cum tanto incommodo legem violaret, et commune bonum perturbaret.

Obj. III. Saltem Asa erat competens judex respectu aliorum idololatræ; ergo illos non occidendo peccavit.

Prob. conseq. Quia Deus jusserat indiscriminatim omnes occidi: nec excusandus est propter multitudinem, quia juxta legem, Deuter. XIII, etiamsi integræ civitates fuissent idololatricæ, debebant Israelitæ earum incolas occidere, dummodo possent; ergo si Asa supponatur potuisse occidere idololatræ, etiam debuit. Imo si fuissent duæ vel tres tribus idololatricæ, reliquæ contra eas se armare debebant, et illas delere. Exemplum hujus obligationis dederunt novem tribus cum media, quæ, Josue XXII, arma sumpserunt contra alias duas et mediam, propter altare ædificatum prope Jordanem.

R. disting. assumpt. Deus jusserat indiscriminatim omnes occidi, qui in idololatria permanere volebant; transeat: qui eandem deserere non renebant; nego assumptum. Porro nemo eorum, qui actuali idololatria erant maculati, Asæ renuit obedire; sed omnes unanimiter fœdus coram Domino inierunt sempiternum, quod toto tempore Asæ servaverunt. Deinde si unum occidisset, omnes moraliter occidere debuisset. Ex his facile respondetur ad locum Deut. XIII. Nulla enim paritas est inter unam alteramque civitatem idololatricam, et inter terram Juda et Benjamin. Locus autem Josue potius favet: nam ideo novem tribus sumpserunt arma, quia putabant, quod propter ædificatum altare in idololatria vellent permanere. Denique magna quoque inter utrumque casum est disparitas: facilius enim potuissent novem tribus contra alias causam Dei agere, quam Asa cum paucis respective residuis Dei cultoribus omnes pene suos subditos oppugnare, et plectere.

Inst. Ubi omnis populus prolapsus fuerat in idololatriam, excepta tribu Levi, cum numero hoc respective parvo Moyses aggressus est omnes prævaricatores, et occidit ex eis viginti tria millia, ut habetur Exod. XXXII: ergo licet paucos respective residuos Dei cultores haberet Asa, etiam idololatræ aggredi debebat.

R. Præterquam quod Moyses speciale desuper a Deo mandatum acceperit, ut dicitur capite mox citato, v. 27, quale hic non accepit Asa, disparitatem esse quod Moyses tantum paucos occiderit respective ad totam multitudinem; Asa vero debuisset occidere omnem fere populum suum, adeoque et regnum suum evertere, et aperire idololatricæ Israelitis; sicque idololatria majus incrementum sumpsisset in regno Juda illos occidendo, quam ipsis parcendo. Præterea Deus jussit per Moysen illos idololatræ occidi non diu post promulgatam legem: *Non habebis deos alienos coram me*, etc. Voluit autem omnes primos prævaricatores legis suæ mox puniri ad terrorem posterorum, non sic vero punivit prævaricatores posteriores. Sic morte punivit Achan, quia tulerat de anathemate urbis Jericho; non tamen morte punivit Saulem, quando peperit Agag regi Amalec. Sic morte puniti sunt Ananias et Sapphira primi prævaricatores paupertatis; non sic tamen jam puniuntur alii, etc.

CAPUT XVI.

Pugnante Baasa, rege Israel, contra Asa, vocavit Asa Benadad, regem Syriæ, in auxilium, et Hanani prophetam ipsum ob id increpantem in nervum coniecit; ac dolore pedum cruciatus, in medicorum arte spem ponens, anno regni sui 41 moritur.

QUÆSTIO PRIMA. — QUOTO ANNO REGNI ASÆ BELLUM IPSE MOVERIT BAASA.

Vers. 1: *Anno autem trigesimo sexto regni ejus (Asæ) ascendit Baasa, rex Israel, in Judam*, etc. Dicit non potest quod Baasa invaserit urbem Rama, eam munire volendo, anno trigesimo sexto regnantis Asæ; sed omnino asserendum est, expeditionem hanc contigisse anno trigesimo sexto ab inchoato regno Juda, seu a facta divisione sub Roboam et Jeroboam.

Probatur resolutio pro prima parte: Quia Baasa tantum regnavit annis viginti quatuor, ut dicitur III Reg. XV, 33; et tamen incepit regnare anno tertio regni Asæ, ut ibidem præmittitur, adeoque tantum potuit regnare usque ad annum circiter vigesimum septimum regni Asæ; sicque non potuit velle ædificare urbem Rama anno trigesimo sexto ab inchoato regno Asæ.

Probatur resolutio pro secunda parte: Quia computando annos instituti regni Juda a facta divisione primo anno regni Roboam, inveniuntur triginta sex anni.

Prob. assumpt. Roboam regnavit annis 17, post ipsum vero Abia annis 3; bellum autem hoc non est factum ante bellum æthiopicum, sed tantum postea: quia Asa culpatur a propheta, quod jam non recurrit ad Dominum, sicuti recurrerat in bello æthiopico, etc. Porro bellum cum Æthiopicis factum est circa annum decimum quintum regni Asæ, et in fine anni decimi quinti, seu circa annum decimum sextum gratias acturus cum omni populo rex Asa, instituit solemnitatem de qua actum est cap. præced. Ponamus igitur anno circiter decimo sexto Asæ completo,

factum esse hoc bellum, inveniatur trigesimus sextus annus inchoati regni Juda.

SOLVUNTUR ARGUMENTA. — Obj. I. Triginta sex anni hic computati vocantur, non regni Juda, sed regni ejus, id est, Asæ; ergo, etc.

R. regnum Juda fuisse regnum Asæ; ac proinde recte dici potuit regni ejus, quamvis supputatio fiat a facta divisione. Dicitur itaque regni Asæ, non quod in rigore tamdiu regnum Juda occupasset, sed quod illo tempore, quo bellum movit Baasa, illud occuparet.

Sic II Reg. XV, dicitur Absalom anno quadragesimo, vel post quadragesimum annum a Davide petivisse licentiam eundi in Hebron. Jam vero illi anni non erant ætatis Absalomi, cum pater tunc tantummodo ageret annum ætatis circiter sexagesimum, et genuisset Absalomum in Hebron circa annum ætatis suæ trigesimum: nec anni illi erant regni Davidis; tunc enim agebatur tantum regni Davidis annus circiter trigesimus: sed completus erat annus quadragesimus ab unctione Davidis super Israel in domo patris sui, cum tantum post decennium ab ista unctione sit factus rex in Hebron.

Advertendum igitur, quod Scriptura æram variet juxta variationem regnorum. Quia igitur reprobo Saule, transiit de jure regnum ad David, numerans quadraginta annos, Scriptura incipit æram unctionis primæ Davidis, quæ æra continuata est usque ad mortem Salomonis, quando iterum mutanda erat, utpote ex uno regno factis duobus; quæ res utpote notabilis, ut melius retineretur, in computum transit.

Obj. II. Immediate post liberatam urbem Rama venit Hanani propheta ad regem Asa objurgans eum, ob imploratum auxilium Syrorum; illa autem objurgatione iratus rex prophetam coniecit in vincula. Atqui ob illam culpam communiter sustineri solet, regem Asa divinitus punitum dolore pedum vehementissimo; ergo illud bellum non est factum anno decimo sexto regni Asæ, sed potius trigesimo sexto.

Prob. conseq. Tribus annis illo dolore afflictus, mortuus est: nam, ut dicitur hic, v. 42 et 43, *ægrotauit etiam Asa anno trigesimo nono regni sui, dolore pedum vehementissimo... et mortuus est anno quadragesimo primo regni sui.*

R. neg. conseq. Quamvis enim dolor ille putetur pœna peccati, nihil tamen inde sequitur; quia differtur sæpe pœna ad tempus, videturque hic dilata, si forte poenitentiam ageret. Hoc insinuat Scriptura, III Reg. XV, 23, de Asa dicens: *In tempore senectutis suæ doluit pedes.* Ibi enim loquitur Scriptura de isto dolore, eo modo, ac si referret factum quod diu postea contigit.

Obj. III. Non est verisimile quod Baasa ausus fuisset invadere regnum Juda circa annum decimum sextum regni Asa; quia anno præcedenti Asa ingentissimam victoriam reportaverat de decem centenis millibus Æthiopicum. Plures certe Baasa congregare non potuit, imo pauciores habuit, ut patet ex v. 8, ubi sic